

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20,—, polletno K 10,—, četrtletno K 5,—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 80,—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: 118
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 6.
Dopisi se pošiljajo urednistvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopol se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko. 118
Telefon številka 118.

Zadnji teden!

VOLILCI SPOŠNE KURIJE!

Deželnozbornske volitve so pred duri! Vi boste odločili, ali naj še naprej brezvestno zapravljajo deželni denar davkoplačevalcev ali naj se začne pametno gospodarstvo v deželni hiši. Do sedaj je imela farovška, takomenovana S. L. S. stranka v dež. zboru le par glasov večine. V celi deželi ji je treba le dva mandata od 27 izbranih in takoj se bodo razmere spremenile na boljše in v Vašo korist. Farovška stranka pa vam zopet vsiljuje za poslance ljudi, ki bi še naprej podpirali in delali za kmete, obrtnike in delavce tako škodljivo politiko v deželnem zboru kot dosedaj. Le pogledajte, koga kandidirajo ti ljudje, za poslance na deželi! Advokata Šušteršiča, advokata Pegana, doktorja Zajca, profesorja Jarca, profesorja Dermastija, tehanta Lavrenčiča, kaplana Lampeta in Škulja, fajmoštra Pibra, fajmoštra Hladnika, Krek in Žitnika. Kje na celim svetu je še dežela, kjer bi kmetje pošiljali v deželni zbor toliko advokatov in fajmoštrov?

Volilci! Opirajte nepoučenim ljudem oči! Povejte jim, da tem gospodom ne gre za vero, marveč za deželno gospodarstvo, za denarje ki jih Vi z davki nosite v deželno blagajno! Kakor v občinskih zastopih, tako se tudi v deželnem zboru rešuje samo gospodarska vprašanja.

Volilci! Volite pri teh deželnozbornskih volitvah neodvisne in samostojne kandidate domačine, ki ste si jih sami postavili za kandidate. Ti morajo poznati Vaše potrebe, in hočejo delati za Vaše koristi in dobrobit Vašega okraja.

Dne 1. decembra, ko voli splošna kurija, napišite na glasovnice ime in bivališče samostojnih kandidatov, ki se glase:

Za sodni okraj: Ljubljanska okolica:

ANDREJ KNEZ
posestnik na Viču.

Za sodne okraje: Postojna, Senožeče, Lož, Ilirska Bistrica in Vipava:

FERDO GAŠPARI

živinozdravnik in posestnik v Postojni.

Za sodne okraje: Ribnica, Kočevje, Vel. Lašče, Žužemberk:

FRANC ANDOLŠEK

posestnik v Vel. Poljanah.

Za sodni okraj: Novo mesto:

AMAT ŠKERLIJ

posestnik v Gotni vasi.

Za sodna okraje: Metlika Črnomelj:

JOSIP FLEISCHMAN

posestnik v Metliki hiš. št. 45.

Za sodne okraje: Kranj, Skotja Loka:

FRANC DOLENC

posestnik v Stari Loki.

Za sodne okraje: Radovljica, Kranjska gora, Tržič:

ANTON KRŽIŠNIK

posestnik v Žirovnici.

Za sodne okraje: Kamnik, Brdo:

ANDREJ SLOKAR

poslovodja v Domžalah.

Za sodne okraje: Litija, Radeče, Višnja Gora:

IVAN TAUFER

posestnik v Zagorju.

Za sodne okraje: Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje:

FRANC ZUPANČIČ

posestnik na Rakovniku.

Za sodne okraje: Logatec, Idrija, Cerknica in Vrhnika:

FRANC MAJDIČ

živinozdravnik in posestnik v Logatcu.

Volilci! Može! Pri volitvah vsi pogumno in brez strahu na volišče za svoje može! Na noben način se ne pustite od nasprotnikov oslepariti za volilno pravico.

Volilci! ne vpijmo o zmagah, marveč delajmo za samostojne kandidate od vasi do vasi, od moza do moza! Edino le in samo vstrajno delo vodi k zmagi. Steli se bodo glasovi po celi deželi. Vsak glas je neizmeren važen. Vsak glas za neodvisne kandidate pomeni za Vas časten napredek, za nasprotnike rakovo pot, nazadovanje. Vsi glasovi in vsak glas, ki ga dobe nasprotniki, je sramoten dokaz zaslepljenosti in nepoučenosti našega dobrega toda še zapeljane ljudstva.

Volilci! ne dajte se od nikogar oslepiti, od nikogar preplašiti! Vsak glas in če tudi edini glas v vasi za samostojne kandidate, pomenja za Vas ponos, možatost, neustrašenost. Pokažimo nasprotniku, da je v celi deželi na tisoče in tisoče neustrašeni mož, ki se upajo z glasovnico obsoditi dosedanje pogubonosno deželno gospodarstvo.

Vsaka posamezna glasovnica za samostojne kandidate naj pri teh deželnozbornskih volitvah zakliče grobokopom našega naroda: Bodočnost in le mora biti naša. Tisoči in tisoči glasovnic skupaj naj škodljivcem zagrmje:

MI kmetije vstajamo, in vas je strah!

Spominjajte se
dijaškega društva
„Domovina“!

Klerikalci na Goriškem.

Goriško ljudstvo je dalo klerikalcem pri volitvah zaslužno brco. Klerikalci so pogoreli — in ta dogodek je vplival na vse slovenske pokrajine. Goričani so dali zgled, kako je treba klerikalce zapoditi. Naš narod na Goriškem je še dovolj zdrav, da je premagal klerikalno bolezen. To pa klerikalce zelo boli. Zato na tihem popravljajo svojo organizacijo in so naredili dne 20. t. m. shod. Zbrali so se pravi novostrujarji, katerih glasilo je najbolj idiotski slovenski list »Novi Cas«. Na zborovanju je bilo tudi par klerikalnih podrepanikov.

Posl. Fon je rekel, da bo treba na Goriškem stranko popolnoma na novo organizirati. Vsled »žalostnih« dogodkov je prišla zadnjič v deželni zbor le s tremi poslanci. Treba je jasnosti. »Nas pri tem vodi le ožir na stranko, (kakor da bi klerikalce sploh še kdaj kaj drugega vodilo!) Treba je izbrati novo vodstvo! (Aha!) Posl. Fon je potem govoril o nalogah dež. zbora.

Za njim se je oglasil posl. Rojec, ki je bil proti katoliškemu liberalizmu. Zelo ga boli, da so v Gorici še pametni ljudje in da je goriško ljudstvo še tako narodno, da neče izročiti dežele narodnim izdajalcem — klerikalcem.

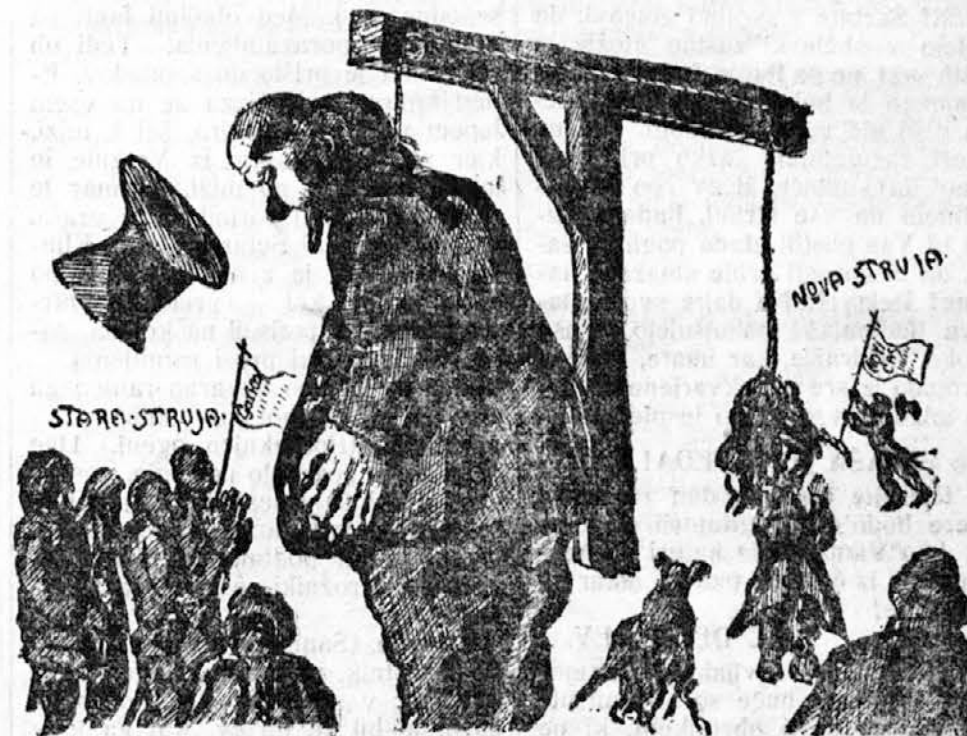
Da bi stvar lepše izgledala — je govoril tudi vikar Abram — o narodnih krivicah. Izvolijo so vodstvo in sprejeli resolucije, kjer pravijo, da se hočejo boriti za načela S. L. S. Druge nesreče ni bilo.

Slovenska zemlja.

Z GORENJSKEGA.

Odgovor dopisniku »Slovenca« z dne 17. novembra t. l. št. 264 pod naslovom »Šike iz liberalnega shoda v Lescah«. Dopisnik nekaj mrcvari s svojimi, po »vodiških čudežih« skisanimi možgani in se sam ne spozna, kaj je v svojim dopisom hotel doseči. V začetku navaja, da je bil shod liberalen, med tem ko ga je napravila neodvisna kmetiška stranka. Omenja nekega Bezuljnika, ki je baje predlagal, da morajo nezaupniki stranke sobano zapustiti; obenem hoče dvoje uslužbencev recimo denuncirati, kar je delo paten-tranih krščanskih glumačev. Oj! vi ubogi katoliški kostrunčki, da nimate niti toliko zavednosti in ponosa v sebi, da se v svojo sramoto upate kot nepoklicani udeležiti zaupnega shoda stranke, kateri ne pripadate. Dopisnik nekaj spletkari, da bi se zborovalce osmešilo pred javnostjo, ko citira, da so klical in podili iz salona nekega Hirsmana, ki je že pred

Goriška politika.

V srečni goriški deželi so se klerikalci med seboj obesili. Od takrat je v deželi mnogo boljše.

dvema (recte štirimi) leti umri. Zvito jezuitsko dopisunče pa ne pove, kar je vsakemu otroku znano, da je po smrti Hirsmana, blagega spomina, ki ni bil vaš, ostalo njegovo hišno ime (sedaj lastnik Klein-dienst), ki je bil pri shodu ekskomuniciran. Tako je, vi, katoliška povtorja! Zborovalna dvorana je bila prenapolnjena tako, da niti upravni niso vsi dobili prostora in je bilo že iz tega vzroka umestno, klerikalce odstraniti. Dopisun je tudi nekaj videl, kar drugi niso videli ter mora biti narave kakor ljubljanski detektiv, da vidi tudi kje, kamor ne gleda, videl je namreč kandidata kmet. kurije g. Gogala, ki se je pogledoval v »špeglu«. Dopisnik, ki je stal pri vratih, se je lahko ogledoval v ogledalu, pri tem je mislil, da se tudi Gogala vidi kot on. Gogala je sedel pri steni, obrnjen po sobi, nad njim precej visoko se je nahajalo ogledalo, ker je pa on vedno sedel in nima na hrbtu oči, je tedaj izključeno in nemogoče, da bi se bil gledal v ogledalu. Capito! V prihodnje se na take in podobne čenčarije ne bo reagiralo, ker je preotročje. Kaj-neda, g. dr. Ajdovca z luknjico —?

IZ RADOVLJICE.

Iz okraja viteza Pogačnika. Poslanec vit. Pogačnik vedno straši s svojo osebo po Radovljici. Tukaj napravljajo shode, ima govore in daje poročila o delovanju parlamentov, glavno pa je — agitacija. Kaj ima on opraviti v Radovljici in nasprotno Radovljčani ž njim, je li on njih zastopnik? Kakor vse kaže, Pogačnik niti ne ve, kdo ga je volil. Kaj ko bi se nekega dne napravil in se podal

s svojimi poročili morda v Furlanijo ali celo v Albanijo —? Svojih volilcev pa ne pozna in se jim ne pokaže, »ja, kmet je kaj drugega«, posebno še sedaj po zadobljenem viteštvu. In ravno to ga postavlja pred zavednimi volilci nekam v čudno luč. Oglejmo si stvar natančneje in razmotrivajmo temeljito. Vlada bi najraje po svoji utelešeni avtokraciji in aristokratsko-birokratičnem sistemu vladala državo sama brez poslancev. To pa ji na podlagi proklamirane ustave ni dano in je državljanska pravica, po svojih poslancih sodelovati pri zakonodaji in raznih odredbah, ki se tikajo narodnih in stanovskih interesov državljanov. Žalostni dogodki na nam spričujejo, da svoj cilj deloma dosežejo le samostojni odločni in vztrajni poslanci, ter s tem povzročajo vladi težke nepriroke. Tacihi poslancev pa vlada ne mara. Da se pa položaj vlade kolikortoliko olajša, skuša si na razne načine dobiti poslance na svojo stran, da ji ne napravljajo težkoč. Tukaj ji je treba nekoliko riskirati, poslanec pa ji žrtvuje interese svojih volilcev in — basta! Zato je postal tudi pos. Pogačnik vitez s tem, da se je vladil vdnjal v službo in je zato prejel tudi »aro«. To okoliščino naj volilci njegovega okraja pred volitvijo resno preudarijo! Kdaj si je gospod Pogačnik stekel viteško odliko, javnosti ni znano; morda takrat, ko je bil svoječasno poslan v delegacije in je nastopil v uniformi rezervnega častnika, vsled česar ga je cesar pri ogovoru vprašal: »Sind Sie aktiv?« »Nein, Majestät!« je sledil odgovor in vladar se je obrnil s pritajenim nasmehom.

LISTEK

PAVEL BERTNE:

Otrok ljubezni.

(Dalje.)

peno, da ga ni zadušilo. — Moj otrok, je dejal, je hči Marte Lemetrove; priznal sem jo za svojo v noči 24. julija, ko smo se ustavili v Parnaju: jahal sem v Bisjero k županstvu in storil svojo dolžnost. . . No, kaj pak, tudi jaz sem se spominjal dobro, da smo ostali vso noč na kolodvoru in da je bil on odsoten. Razlagal mi je dalje: — Izposodil sem si konja pri krčmarju . . . saj veste, gospodična, pri krčmarju v Parnaju; on je še vedno živ in lahko priča, da je res . . . No, in poročnik je dodal . . . ah, z glasom, ki ga ne pozabim nikoli: — Ako bi se pojavila kdaj kaka težava, obljubi mi, da boš pričal, kar sem ti povedal v trenutku, ko odhajam pred sodni stol božji! . . . Prisegel sem mu; revež! mi je hotel nato še nekaj reči, toda mahoma so se mu razširile oči . . . slišal sem ga, kako je šepnil vaše ime in ime vaše matere . . . in bilo je po njem . . .

Prekinil se je . . . genotje mu je dušilo glas. Nato je premagal mehko in dejal:

»Takšno je moje naročilo, gospodična. Vse, kar sem vam pove-

dal, sem pripravljen ponoviti pred komerkoli. Prisegel sem tako gospodu poročniku . . . samo pokličite me, kadar boste potrebovali mojega pričevanja.«

In spet je dvignil svoj širokokrajnik:

»Moje delo je opravljeno . . . čast mi je, da se vam klanjam, gospodična.«

To rekši se je obrnil proti Sen-Dizjeju, dočim je ostalo Gilberti, trepetajoči v neizrekli vzhemirnosti, jedva dovolj prisotnosti duha, da mu je odgovorila:

»Hvala vam, gospod . . . hvala . . . hvala hvala hvala . . .«

Ko se ji je vrnila oblast nad seboj, je bil mož že daleč.

V drhtečih rokah je držala še vedno mali zavojček v orumenem papirju, ki jo je čakal pri Boasonetu dvajset let.

Ah, ne! Na tej javni poti, izpostavljena pogledom vsakega, ki pride mimo . . . tu noče odgrniti svete skrivnosti očetove dediščine!

In kakor v pobožni grozi, je skoraž stekla proti domu; dospela je vsa zasopla. Planila je na stopnice, da bi zbežala v svojo sobo v prvem nadstropju . . .

Toda Florestan, ki jo je bil slišal, je že odprl svoja vrata.

»Ah, evo te, dragica . . . Ti ne veš, kako dolge so te ure, kadar te ni doma . . .«

Prekinil se je.

Videl jo je tako blede, tako potrt . . .

»Ampak . . . kaj ti je, dete moje? Kaj se ti je zgodilo? Kaj pa držiš tam, v roki? . . .«

»Ah, očka! Če bi vedel . . . Če bi vedel? . . .«

Instinktivno je bila stopila v sobo starega umetnika. Z naglo gesto je zaprla vrata za sabo.

In kdaj je pripovedovala . . . izkušala mu razložiti v pretrganih stvkih . . . s polurazločnimi besedami . . .

Tudi on jo je poslušal ves poražen. In ni se bil dobro končala svoje vročice pripovedi, ko je dejal z glasom, davečim se v grlu:

»Poglej torej, dete moje, kaj je v zavitku, ki ta ga pošilja tvoj mrtvi oče . . .«

Bože! Trepetala je tako, da je komaj odvezala vrvice, ki je pustila na žoltem papirju snežnobledo sled.

V zavitku je bilo nekaj denarja, kar ga je imel s seboj, ter zlata ura z vrezanim velikim monogramom, nad katerim se je videla grofovska krona z biseri.

Z uro je bila verižica, na kateri je visel pečat od dragocenega kamna z umetno vdolbenim grbom . . .

Vročično je pritisnila Gilberta to relikvijo na svoje ustnice . . .

»Ubog! oče!« je zamrmrala, in bridka nečnost ji je stisnila srce . . .

Florestan pa je zrl kakor hipnotiziran na listnico od ruskega usnja,

ki je izpuhtevala še zdaj svojo balzamno vonjavo.

»Gilberta«, je dejal čisto tiho, kakor da si spriču strahov preteklosti ne upa povzdigniti glasu, »Gilberta, pogledj tu notri: tudi to je tvoja dedščina po očetu.«

Storila je po njegovi besedi.

Sedla je k njemu in odprla na kolenih listnico, iz predalov katere so gledali bankovci. Ni se dotaknila tega denarja . . . segla je po pismih, ki so bila vmes, in jih razvila z mrzlično željnostjo.

Pisavo enega med njimi je spoznala takoj . . .

Bilo je pismo njegove matere, markize Rošegijske . . . Grofica Klara, ki je bila itsti čas še mlada markiza Rošegijska, je bila pripisala par besed. Na koncu pa je stalo . . . O, ironija naključja! . . . v veliki, okorni otroški pisavi: »Vrni se kmalu stricček, da boš pravil svojemu Zakcu, kako je bilo na vojni.«

Zak! . . . Zavzdihnila je tiho. Nato je položila pismo nazaj v listnico in razvila drugo.

Bilo je tisto, ki ga je pisala Marta Gilbertu v svojem blaženem strahu, da ga prosi pomoči in mu javi svoj naslov . . . pismo, v katerem je mu sporočila:

»Midva imava . . . ti imaš . . . majhno hčerko . . .«

Solze so ji zalile oči, in ni jih poizkusila ustaviti.

»Da,« je zamrmrala, »da, ubogo

hčer, ki je bila zelo nesrečna v svojem življenju.«

»Poglej še,« je prigovarjal Florestan tiho, »poglej še . . .«

Toda ne . . . bilo je samo še par tujih, brezpomembnih pism, par posetnic . . . ničesar, kar bi imelo drugačno vrednost kakor bridkega, tu-robnega spomina . . .

Florestan pa ji je pokazal zdajci tenko beležnico s pozlačeno obrezo.

»Tega le še nisi pogledala, Gilberta! . . .«

Začela je obračati tenke liste, ki so se bili malo da ne sprijeli od dvajsetletnega nepremičnega ležanja . . .

Oba sta vzkliskala zamolklo:

»Gilberta, to je njegov zapisnik! . . .«

»Dnevnik je pisal . . .«

Da, pod slehernim datumom, tiskanem na vrhu in na sredi strani, so bile beležke s svinčnikom, prav tako sveže in čitljive kakor prvi dan.

Bila je beležnica one vrste, ki jih prodajajo razdeljene na štiri četrtletja, da jih je laglje nositi s sabo. Gilberta je odgrnila prvo stran in jeknila:

»Začenja se s prvim julijem . . .«

In že je čitala:

»Davi odšel iz Bar-le-Duka, kjer . . .«

Štajersko.

VOLILCI III. RAZREDA, POZOR!

V torek, dne 25. novembra se vršijo volitve v naš občinski zastop in sicer za III. razred, takozvani delavski razred.

DELAVCI!

Prihajali bodo te dni nemški hujšakci v Vaša stanovanja in Vam lagali in obljubljali vse mogoče. Ne verjemite jim! Sami poznate dosežanje občinsko gospodarstvo, sami poznate naše žalostne šolske razmere, ki so prišle tako daleč, da morajo otroke naše šole gnati žandarji! Starši! Skrbite s svojimi glasovi, da pridejo v občinski zastop možje iz Vaših vrst, ne pa ljudje, katerih glavni namen je hujškati, ljudje, katerim niso nič mar Vaši žulji, ljudem, kateri razmetujejo težko prisluženi denar davkoplačevalcev po nepotrebnem na vse strani, ljudem, kateri bi Vas pustili gladi poginili, samo, da bi dosegli svoje umazane namene! Delavci! Ne dajte svoje glasove ljudem, ki pohujšujejo Vaše otroke, najdražje, kar imate, ljudem, ki ropajo iz src nepokvarjene delavske mladine vse dobro in plemenito.

VAŠA JE BESEDA!

Glasujte torej ta dan za možje, katere bodo naši agitatorji priporočili. Ako Vam morda kateri ne ugađa, morda iz osebnih ozirov, nikar ga ne črtajte!

VEČ DELAVCEV.

Klerikalci se zvijajo. Naše modre klerikalne buče so si izmislile nov udarec proti obrtnikom, ki ne trobijo v njihov rog: podpora strokarskim fušarjem. S tem, da bi padla omejitev na potrebu, uradno potrjeno skušnjo za razne obrti, so hoteli dati na razpolago fušarjem najširše polje zaslužka, dobrovedoči, da bi bilo s tem prizadetih številno prekuženih mojstrov obrtnikov. Tisoči fušarjev bi poplavilo deželo. Obroč bi obdajal mojstre v trgih in deloma tudi one po deželi. Obroč, kajti klerikalci bi gotovo pritiskali na svoje volilce in ti bi morali na komando klicati le one, ki so s klerikalci. Začelo bi se izstradanje in gnotno uničevanje onih, ki se ne uklonijo klerikalni bandi. Vse to pa bi bilo velike nevarnosti tudi za one, ki bi pod klerikalnim pritiskom jemali na pomoč fušarje, neizšolane, strokovno izobražene ljudi. Najbolj prizadet in nevarnosti izpostavljen bi bil seveda — kmec. To smo že zadnjič približili. Klerikalci pa so to vse vrgli šele sedaj v svet, ko so volitve za deželni zbor že takorekoč pred durmi. Tudi to smo že zadnjič omenili. Oboje je klerikalce močno zadefo. Sedaj so se pričeli na vse moči zvijati. Vidijo, da jim ne pojde zdobra in slabicirali so v zadnji petkovki »Straži« članek, ki so ga porinili daleč nazaj. V teh izjavah so zelo konfuzni in očitno računajo le na nerazodnost svojih volilcev. Zaganjajo se v vse, kar je napredno. To nas sicer prav nič ne boli, nasprotno pa vesel, ker so se s tem klerikalni gg. zopet enkrat izdali in priznali, da hočejo s tem le fušarstvom — samo ubiti in uničiti obrtnike-strokovnjake. S klerikalnimi gospodi se spuščati v obsežne razprave, bi se reklo: nositi vodo v škafu v Savinjo. Glavni in gotovo tudi najumestnejši odgovor najnovjši klerikalni strankarski lumpariji bo, če se dvignejo vsi prizadeti obrtniki - strokovnjaki do energičnih korakov. Prvo bi bilo, sklicati shod, zborovanje vseh prizadetih, s po-

močjo tega pa pritisniti na deželno vlado, da se klerikalna nakana že v njenem začetku uniči. Drugo bi bilo, tesna združitev vseh prizadetih. Da je ta klerikalni korak v splošno škodo vsakomur, tudi morda klerikalnim obrtnikom veččakom, bodo morali pač tudi ti spoznati. Vse pa se mora pod mogočnim klerikalnim pritiskom izvršiti čim mogoče hitro, t. pr.: v najkrajšem času, če ne bo prepozno. Po toči zvoniti je prepozno.

Račje pri Mariboru. (Polanci med seboj.) Pred par dnevi so slavili v gostilni Vrglez neko poroko, ki se je niso udeležili le fantje iz Račjega, marveč tudi oni iz Vrezule, sosedne vasi. Med obojnimi fanti pa vladajo nespornostimljenja. Tudi ob tej priliki je prišlo do spopadov. Eden fantov iz Račjega že na vsem lepem vzel neko sekuro, šel k mizi, kjer so sedeli fantje iz Vrezule in udaril s sekuro po mizi. Krčmar je razsajala komaj porinil skozi vrata, ko se vrže neki Setar na fanta Klinca. Udaril ga je z nekim kolom po glavi, da se kol — prelomil. Okrvavljenega je potisnil na kolena, zahtevajoč, da naj prsi usmiljenja... Klinca so smrtno nevarno ranjenega odpeljali v mariborsko bolnico.

Celje. (Podtaknjen ogenj.) Dne 17. t. m. je pogorelo poslopje, gospodarsko in hiša posestniku Ivanu Goršek, ki jo je ta imel dano v najem. Ogenj je bil podtaknjen iz maščevalnosti. Orožniki so zločinca že izsledili.

Kozje. (Samomor.) Tu se je obesil posestnik, mesar in krčmar Tone Križanec v svoji mesnici. Ko so ga našli, je bil že mrtev. Kaj ga je v to gnalo, ni znano.

Soštanj. (Drzen roparski napad.) Dne 17. t. m. je napadel na cesti neki nepoznan tujec mesarskega učenca Antona Bizjaka. Napadalec ki je prišel po cesti iz Celja sem, je sunil Bizjaka iz koleasa, mu je odvzel 40 vinarjev denarja ter mu je vrhu tega še hotel odnesti tudi kolo, toda oba psa, ki sta spremljala Bizjaka, sta se jela s tako silo zaganjati v drznega cestnega roparja, da jo je moral končno hitro odkuriti.

Iz učiteljske službe. Na dvorazredni ljudski šoli (prvi plačilni razred) v Soboti na Muli je oddati službo učitelja. Prošnje do dne 16. decembra na krajni šolski svet.

Klerikalci na delu. Klerikalci se od dne do dne bolj boje naprednih listov. Vse, kar je v njih, bi radi vrgli v stran — s pomočjo laži. Zato, ker se boje, da bi ljudstvo spoznalo, kako ga nesramno vlečejo, ščunjejo proti nam. Pokažimo jim, da se ne dajo goljufati. Širimo povsod »Dan« kot odgovor na klerikalne laži.

Ormož. (Klerikalci se jeze.) Že zadnjič smo poročali, da prede klerikalcem z ustanovitvijo »Orla« na moč slaba. Fantje, še manj pa drugi, nočejo in nočejo pristopiti. Razni žegnani in nežegnani gospodje se trudijo na vse kriplje, — pa jim le ne gre. Niso prav nič izbirični in vse poberejo. Sedaj so zbrali nekaj, kar še za najhujšo silo ni. No, pa se bodo postavljali pri raznih procesijah s svojimi mrkogledimi »Orli«. Za pust bo to dobra zabava.

Maribor. (Napad.) Pred par dnevi je pripeljal po lajtersperški cesti izvožek. Peljal je več izletnikov. Že blizu mesta pa naskoči voz in ljudi tolpa pobalino. Prišlo je do hudega boja in tudi revolverji so pokali. Na ljudi se je tudi raz strehe usula ploha opeke in kamenja. Sreča je bila, da konja nista bila zadeta. Orožništvo marljivo zasleduje napadalec.

Kranjski grb.

Kranj je staro mesto, ki stoji na strmi skali nad Savo. Tu je že v srednjem veku stal mogočen grad. — Celjski grofje so se borili za to mesto, ki odočuje nad celo okolico. Tudi za časa francoske vojne je bilo važno in so se zanj krvavo bili

Francozi in Avstrijci. Mesto Kranj je postalo po letu 1830. narodno slovensko mesto. Tu je živel, pisal in umrl naš največji pesnik Prešeren, ki ima tu tudi svoj grob. Do zadnjega časa je bil Kranj narodno mesto. Zdaj ga hočejo zavzeti klerikalci, da bi spremenili njegov grb.

Zagonetni roparski uboj v Opatiji.

Kakšna je točnost novinskih poročevalcev, se pač vidi v slučaju dveh samomorov v Opatiji.

Tu sta se dva človeka obesila po vseh »regelcah«, ki so za tako »opravilo« predpisani, kar je konstatirala tudi na mestu komisija, a tretji dan prinese tržaški »Piccolo« prav po italijanskem sistemu skrupucano poročilo, po katerem sodeč, bi bil nobeden človek v Opatiji ne bil si-guren, da se kje na kakšno kljuko ne natakne in na nje obesi prav na zagonetno roparski način. Nemške novine, in za njimi seveda tudi takoj naše, pa komaj čakajo, da »Piccolo« ki njim je menda najbolj merodajni list v Istri, prinese kakšno »svojo« senzacijo, katero morajo potem tudi naše novine dati svojim bralcem v prežvekovanje, ko ima vendar vedno eden ali drugi slovenski napredni časopis od opatijskega poročevalca točen opis vsakega bolj važnega dogodka. — Toraj še enkrat. Josip Krese, ne Kressel, ker ta je bil skoz in skoz poštena kranjska korenina, se je obesil 9. novembra t. l. med državno in paralelno cesto na svoj hlačni jermen in je na njem visel vse do 17. novembra t. l. t. l. do časa, ko ga je teracijski mojster Blaž Dri, ki je tam travo kosil in drva pobiral, našel. Krese je šel od doma brez ure in še celo brez očali, od katerih se preje ni nikoli ločil, popil za 20 vin. rakije pri A. Tomašiču in se napotil gotovo že z namenom, da se obesi, na usodepolno mesto, kjer se ga je šele 17. novembra našlo. Pisec teh vrstic ga je sam videl, ko je visel. Na njemu ni bilo opaziti čisto nič drugega, kakor pri vsakem drugem obešencu. O kakšni rani ali nasilnosti ni duha, ni sluha.

Črnac Anton, voznik pri Brücknerju, se je pa obesil tudi po »predpisu« v hlevu v noči od 20. na 21. novembra. Ker pa ta človek slučajno stanuje včasih tudi pri svojem očetu v Matuljih, se je razneslo, da

se je tudi isto noč nekdo obesil v Matuljih, kar pa ne odgovarja resnici in ostanemo le pri teh dveh slučajih samomora, a ne roparskega umora, ker ni ne prvi, niti drugi imel denarja, vsaj pri sebi ne, ko se je obesil. Če bi bil slučajno še Casino živ, bi »Piccolo« gotovo zatrobil v svet — zopet dve žrtvi — Casina, in druge novine bi seveda trobile za njim, brez obzira, če tudi pri tem trpi dober glas Opatije, v kateri slučajno vladajo osebe, ki niso »Piccolovega« kalibra. Toliko resnici na ljubo.

Dnevni pregled.

»Befel« vojnega ministra Krobatina. Delegacije so morale poslušati dva ekspezoja — enega, precej praznega, je podal Berchtold. Ker Berchtold — razen groženj Srbiji — ni povedal ničesar, je podal drugi ekspezo vojni minister Krobatin, ki je povedal več. Toda to, kar je povedal praznim žepom avstrijskih davkoplačevalcev, ni nič kaj lepa pesem. Za pol leta 634,770.000 K. to ni mala reč. Gospod minister svojih števk ni nič kaj razlagal. Mislil si je: jaz sem general, vi ste pa civilisti. Pri militaru se pa nič ne sme pre-mišljavati o »befulih« »naprej postavljenih«, temveč se mora kar lepo poslušati in ubogati — tako si je mislil gospod minister — general in zato tudi ni pripovedoval, za kaj vse in za kakšne koristi prebivalstva potrebuje njih 700 milijonov. Rabimo jih, pa je, kdo bi razlagal. Gospod minister se pri teh izdatkih tudi ni pečal z mislijo, kako naj prebivalstvo, ki živi v Avstriji, dobi toliko dohodkov, da bo lahko plačevalo te ogromne milijone. To ministra ne briga. In če njega ne briga — pa briga to delegacije, ki zastopajo do-kosti izmožgano ljudstvo, ki zastopajo prebivalstvo, med katerim dan na dan poje hoben eksekutorja, ki prodaja hiše, polja, živino. Delegacije, če bi bile predstavitelj, vestni predstavitelj prebivalstva, bi ne smeje vojnemu ministru na njegov »befel« dovoliti nič več, kakor toliko, kolikor more država prenesti. Toda — zaman: v delegacijah ni samo en Šusteršič in samo en Korošec...

Posledica »branitve življenskih interesov monarhije«. Petolizci avstrijskih državnikov pripovedujejo vedno in vedno v svojih suhoparnih in neslanih člankih, da so se v minulih dobi krepko in uspešno branili interesi monarhije na Balkanu proti Srbiji in Črnigori. Človek bi mislil, da se v družinah avstrijskih davkoplačevalcev kar cedi med in mleko vsled te izborne politike. In glej: sodniške deske, ki se kar šibe od oglasov o konkurzi in prodajah zemljišč, te pouče, da posledice branitve življenskih interesov monarhije proti Srbiji in Črnigori niso med in mleko — temveč največja revščina in beg iz domovine. Avstrijski ministri pa mislijo, da jim te okolnosti že dajejo novo pravico zahtevati od prebivalstva novo milijardo. Če kdo, tedaj postavijo avstrijski državniki novo logiko in novo matematiko.

Kralj Ferdinand je svojo germansko vlogo zalgal. Že zadnjič enkrat smo prinesli tekst pogodbe med kraljem Ferdinandom in avstrijskim cesarjem Franc Jožefom, kateremu se bolgarski Ferdinand Koburg zavezuje, da bo skrbel za to, da preneha pravoslavni vpliv v Bolgariji in da se tam — med Bolgari-Slovani — razširi nemška germanska in

reinska kultura. Kralj Ferdinand Koburg je gotovo cel čas svojega »vladanja« delal v tem smislu in krono svojemu protislovanskemu delovanju je hotel podati v trenutku, ko je dal povelje za zahrbtni napad na srbske posadke ob Vardaru. Mislil je, da je prišel ugodni trenutek, da uniči Slovanstvo in Jugoslovansko na jugu. (Uničiti Slovanstvo na jugu, to je bil glavni cilj Ferdinandovega ravnanja in zahrbtnosti njegove. Potem pa še ljudje pripovedujejo, da je z bolgarskim porazom Slovanstvo škodo utrpelo!) Toda Srbi so Germanu prekrizali račun in razbili njegove načrte. Sedaj je videl, da sam ne opravi ničesar in zato je šel na Dunaj prosit pomoči proti Jugoslovansko na Balkanu. Dosegel je pa s svojim romanjem toliko, da so rusofilski krogi v Bolgariji začeli s tako močno agitacijo proti Ferdinandu, da bo moral zapustiti prestol, raz kateri je hotel uničiti Slovanstvo, in v drugi vrsti je dosegel to, da on v Rusiji nima ničesar več iskati in da Kokovcev ni hotel z njim imeti niti sestanka, za katerega je Ferdinand prosil.

Volilni shodi. Včerajšnja nedelja po deželi je bila zelo živahna. Povsod so se vršili shodi. Samostojna kmečka stranka je imela nad 40 shodov. Povsod po deželi je veselo gibanje za nove volitve. Kmetje vstajajo. Klerikalni shodi so bili prav klaverni.

Dr. Šusteršič je bil včeraj v Smarju. Poslušali so ga otroci, ženske in par mož, ki so prišli poslušat iz radovednosti. Dr. Šusteršič je rekel, da so liberalci goljufi. Dr. Šusteršič je to rekel zato, da bi Šmarci ne vedeli kaj se godi v njih občini. Šmarci kljub temu Šusteršiča ne bodo volili.

»Slovenec« je že pripoznal, da se bodo davki povzeli. Za enkrat sicer še pravi, da se bodo obdavčile konjske dirke. Nismo še slišali, da bi se na Kranjskem kake konjske dirke vršile. Več o tem jutri.

Z Ježice. Včeraj jutraj je fajmošter na Ježici pridigoval ne o Jezusu — temveč o dr. Šusteršiču in Kreku, ki edina sta poklicana, da branita vero kranjsko deželo, vero, ki je v nevarnosti, odkar so razkrite lumparije, ki *so jih uganjali klerikalci z Johanco iz Vodice. Vabil je kmete na sveto obhajilo — ne, temveč na shod, na katerega pride sam dični poglavar kranjske dežele (in Krekovih fantov). Povedal je, da se bodo razpošillale po hišah — ne zgodbe svetega pisma — temveč zračno klerikalne lumparije, neke brošure, ki ne vsebuje družega kot laži proti napredni stranki. Nihče ne sme brošure nazaj pošillati — če ne... Lepa pridiga božjega namestnika.

Malo odgovora. Iz učiteljskih krogov: »Slovenec« z dne 20. t. m. piše, da so najboljši agitatorji za S. L. S. liberalne surovine. Cela dežela stoji danes v boju proti klerikalni zalegi, ki je zastupila vse naše javno življenje. Lahko se trdi, da je ni dežele na svetu, kjer bi sleparija in posurovelost dosegla tako stopinjo, kakor ravno na Kranjskem. Z vodiškimi čudeži smo dosegli pravi rekord. Svet danes piše o tem in se čudi, kje je ta dežela, da je kaj takega mogoče. Res kaj takega je mogoče samo v pašaliku Šusteršičevem — v vilajetu »Krain«. Vodiški čudeži so se mogli goditi le v mračnih klerikalnih razmerah. — Johanca je cvet onega klerikalnega »izobraževalnega dela«, ki ga goji klerikalna stranka že celo desetletje. Sem je vzkliko in vzrastel je cvet — Johanca. Zasmrdelo je po vsej deželi

GIOVANI BOCCACCIO:

Mazet iz Lamporechije.

(Iz »Decamerona«.)

(Konec.)

»To naj te ne vznemirja,« je odvrnila prva, »zakaj ura je poludne in jaz sem skoro prepičana, da vse najine tovarišice počivajo, kakor ponavadi; da se pa prepričava, da ni nikogar tam, pojdeva po vrtu; nato nama nihče ne ubrani, da ne bi prišli tega moža za roko in ga odpeljali v ono lopo, kjer se navadno skriva pred dežjem. Medtem ko bo ena izmed naju z njim notri, bo stala druga na straži pri vratih. Bedast je že tako, da bo takoj spremenil položaj, kakor si bova želeli. Bova mu že razodeli to skrivnost, če se doslej še v nji ne spozna.«

Mazet je slišal celi ta pobožni pogovor in sline so se mu zbirale v ustih. Šel bi jima naproti; da se mu pa ne bi plen izmuznil, ju je pustil in čakal, da ga primeta za roko.

Ko sta se obe samostanski sestri prepričali, da ni razun njih nikogar na vrtu in da jih ne more nihče opazovati, sta se približali vrtnarju. Ta, ki je vse nasvetovala, je pristopila k njemu in ga je vzbudila. Sestra ga prime za roko, dobrhika se mu in ga pelje naravnost v lopo, kamor li Lamprechio sledi in

se pri tem bedasto smeje. Tam se, kujon, ni dal prositi in je zadovoljil še precej spretno deklino hrepene-nje, ne da bi se pri tem izdal. Ko se je deklica zadovoljila, je napravila prostor drugi. Mazet je igral svojo ulogo s to novo osebo ravno tako dobro, kakor s prvo; ker se pa pred onimi, ki jih smatramo za bedake, niti ne sramujemo, niti se jih ne bojimo, se je hotela prva kakor druga predno mutca zapustiti, prepričati še z več dokazi o tem, če je pravi vitež. In obe sta bili z njim zadovoljni. Od onega blaženega trenutka so se sukali pogovori le okrog razkošja, ki sta ga okusili v naročju moža in obe sta bili enih misli, da je to razkošje stokrat večje nego misli nani. Lahko si mislite, da sta po tem prihajali pogosto v malo lopo in da sta znali najti pravi čas za to, da se pokratkocasi za nemim vrtnarjem.

Nekega dne pa se je zgodilo, da je ena izmed njuninih tovarišic opazila skozi okno, kako se šalita z vrtnarjem in kako mu sledita do male lope. Opazila je navsezadnje na to še dve drugi nuni, ki sta bili v njeni celici. Ta ljubosumna trojica je skraj-skljenila, da pove vse opatinji, slednjič pa je le spremenila svoj sklep. Pogovorile so se o tem z onima dvema in ko so se dogovorile, so se tudi one tri udeležile greha in se radovale. Mazetove ljubezni kakor brejšni dve. Ostale so samo še

tri nune, ki doslej še niso pokusile kolača; vendar sčasoma so tudi te tri pomnožile čredico mutastega Mazeta. To je bil delavec nun, boste morda rekli! Potrpljenje, doslej še nismo končali o njegovih uspehih.

Gospa opatinja ni niti slutila, kaj se je godilo. Mlade putke, ki jih je imela pod svojim nadzorstvom, so imele malo dela s tem, da so zakrile svoje spletke z vrtnim petelinom, ker so bile vse prebrisane in krive. Nekega vročega dne, ko se je sprehajala sama po vrtu, je videla Mazeta, ki je ležal v senci mandljevega drevesa in spal. Delal je veliko ponoči, zato je imel po dnevi malo dela. Nekateri izmed njih so imele ravno svoj kritični čas, ostalim pa je pred kratkim dal svoj vsakdanji užitek. Ker je bilo zelo vroče, je bil samo v srajci, katero mu je veter dvignil, tako, da je bil skoro ves odkrit od stegen do trebuha. Ko je gospa opatinja to videla, je začutila, kako se konec njenega telesa dviga in podlegla je izkušnji ravno tako, kakor njene ovčice. Razgledala se je na vse strani in ker ni ničesar videla in ničesar slišala, je vzbudila Mazeta in ga je peljala v svoje stanovanje. Bogve, kako je bila z njim zadovoljna!

Tam ga je obdržala več dni, čeprav so nune silno zdihovale, ker ni prišel več njih vrtnar rahljati

njih vrtičke. Ko ga je bila dobro nastila in napojila in ga pustila pridno delati, ga je slednjič odpustila s trdnim sklepom, da ga v kratkem zopet pokliče. Ker pa je naša teta imela rada igro, ki ji jo je Mazet igral, se je s tem omejila porcija ostalih, zakaj pridni vrtnar, kakor je bil močan, ni mogel vseh zadovoljiti; sprevidel je, da mu bo slaba predla, ako pojde to tako naprej. Neko noč, ko je spal z opatinjo, ki je zahtevala od njega več nego ji je mogel dati, je nenadoma spregovoril: »Gospa, vem, da zadostuje eden petelin desetim kokošim, toda deset mož težko zadostuje eni ženi; na kak način zahtevate to od mene, ki moram zadovoljiti devet žen? Ne morem več vztrajati, gospa; napravite red, ali pa me odslovite iz službe.«

Čudno, da ni opatinja od osupnosti omenela. »Kaj pomeni vse to,« mu je rekla, »mislila sem, da si mutast.« — »Res sem bil,« je odvrnil Mazet, »ne od rojstva, ampak od bolezn. Sedaj zopet govorim in zahvalim za to Boga.« Opatinja je mislila, da govori resnico, ali vsaj delala se je tako, kakor bi to verjela: vprašala ga je, kaj je menil z onimi dvetimi ženami, katere mora zadovoljiti. Mazet ji je povedal vse, kar se je zgodilo. Ko je gospa opatinja spoznala, da niso bile njene ovčice prav nič boljše od nje in ker ni dvomila, da ne vedo o nje-

nih spletkah z Mazetom in ker ni dvomila, da ne bodo zvedele zanje prejalistej, je sklenila, da se z njimi pogovori, da bi mogle svolega pridnega vrtnarja obdržati, ne da bi vzbudile s tem kak škandal. Poklicala jih je. Vse so odkritosrčno priznale, kar niso mogle več tajiti. Opatinja se je prva zasmejala celi komediji. Enoglasno so sklenile, da prepričajo sosedo in ostale ljudi, ki so obiskovali njih cerkev, da je vsled vpliva njih molitev in zaslug svetnika, na katerega čast se je samostan postavil, Mazet je dobil dar govora. Pred nekaj dnevi jim je umrl oskrbnik. Poverile so njegovo službo Mazetu in so uredile vse tako, da bodo spale z njim po vrsti. Zavezale so se tudi, da ga bodo varovale, da si ga dalj časa ohranijo. Mazet je izpolnjeval svojo nalogo kar najbolje. S tega je bilo veliko meniškovo; vendar cela stvar je ostala tako tajna, da se je zvedelo o nji šele po smrti opatinje, ko je Mazet, ki je bil že star, sklenil, da se vrne, obdarjen z bogastvom, domov. Ta historija je povzročila tedaj mnogo hrupa. Govorilo se je le o obogatelem vrtnarju, ki je na najprijetnejši način preživel svojo mladost, ki je šel od doma skoro nag in se vrnil domov bogat. In tako nagradilo nebesa one, ki neutrudljivo rahljajo in zalivajo vrtičke ubogih nun.

in utrpati je morala nazadnje ta cvet sodnija, da se ni naprej širil kužni smrad. Kakor pa je ljudstvo nevedno, tako je tudi surovo in vsak lahko vidi, da so ravno klerikalni okraji priložnost za žalostnih dogodkov. Pod klerikalno tmo pa se skriva marsikaj gnilega — in prav je, da je »Dan« posvetil v ta temna kota. Klerikalci ne spoštujejo, kakor so dokazali, ne cerkvenega, ne civilnega zakona; dočim strašijo ljudstvo, da bodo liberalci proglasili svobodno ljubezen so oni odobraval prešestvo in so v dež. zboru ploskali grehu proti celibatu. Sleparije z božjimi stvarmi so se vršile pod zaščito farovža, z vednostjo ljubljanskega škofa. Ravno oni, ki v brezmejni surovosti preganjajo učitelje, so hujskali narod proti šoli in prosveti. Pod varstvom naše duhovščine se je širila nevednost, ki se je pokazala najlepše pri romanju v Vodice. Posurovelost ljudstva se kaže v zadnjih letih bolj in bolj. Dokler so imeli ljudje smisel za narodno stvar, so bili dostopni za dobro besedo — sedaj pa jih vodi edino še sovražstvo — narod živi brez idealov zato mu je vse eno domačin ali tujec — doma ali drugod — vse mu je nič. Korupcija se pozna na vseh koncih in krajih. Šest let same hujskarije — to mora uplivati na ljudstvo. Tako ljudstvo je tudi zmožno, da pusti nad seboj gospodariti ljudi, ki so brez skrbi izdajali domovino. Oni milijoni, ki so danes naši dolgovci, se na kmetih in v gospodarstvu nič ne poznajo. Izseljevanje je najlepši dokaz za slabo gospodarstvo. Izobrazba ljudstva je prvi predpogoj dobrega narodnega gospodarstva. Klerikalna izobrazba pa je bila taka, da brezmadežni »Slovenec« piše, da je ni dežele na svetu, kjer bi posurovelost dosegla rekord, kakor na Kranjskem. »Slovenec« in »Domo-ljub« sta prava zaklada te izobrazbe — pred katero se nihče več ni varen. Klerikalne ceremonije, posvečenje Brezmadežni, božja pota in zdravljenje s telečjo krvjo — to je vse uspeh klerikalne politike. Laž in obrekovanje proti vsemu, kar je narodnega, jim služi za sredstvo. Imeli smo dober narod pred letom 1890. — tedaj pa se povsod pozna klerikalni strup. Dokler se narod tega ne reši — bo vsako prosvetno delo nemogoče — in brez tega bo narod propadel v surovosti in naši narodni nasprotniki bodo imeli proti njemu lahko delo.

Kako znajo beračiti. Nekje na Štajerskem mislijo zidati novo cerkev. Klerikalci so izdali letak, kjer tako-le pišejo o svojem načrtu. Veličastna Kraljica nebes in zemlje in čudovita Kraljica presv. Božjega Srca Jezusovega ter ključarica njegovih nedopovedljivih bogatij — ona je vodnica vsega tega podjetja. In ona je mogočna dovolj, je bogata čez mero, je modra nad vse! Ako je to delo resnično njena želja in njena volja, kakor imamo sladko upanje, dovršilo se bode, preden bi človek mislil. Saj pri Bogu in pri Mariji Devici ni nemogoča nobena reč! Obračamo se edino le do gorečih častilcev preb, device Marije in njenega presv. rožnega venca. Računamo samo na tiste dobrotnike in prijatelje božje, »quorum« tetigit *Deus corda* (I. Reg. 10, 26.), »čistih src se bode Bog dotaknil«, in pa na »hilares dafiores« — na vesele darovalce, katere Bog ljubi. (II. Kor. 9, 7.) Ti pa znajo, kaj?

Velik požar. V vasi Trava, župnija Draga, je v četrtek, dne 20. t. m. okoli 3. ure popoldne zgorelo trem gospodarjem vse — hiše, gospodarska poslopja, krma, vozovi, obleka, itd. — Ljudje so rešili komaj sebe in živino. Strehe so krite z deščicami; v kratkem času je ogenj objel poslopja in jih vpepelil. — Ti gospodarji, njih družine in živina nimajo ne strehe ne hrane, nekateri ljudje tudi ne obleke, razen kar imajo na sebi. — Revščina velika. — Zima pa pred durmi. — Pomoč nujno potrebna. Kdo je zažgal, se ne ve, — najbrže otroci s cigaretami.

Ženo ustrelil. Dne 21. t. m. okrog 5. ure popoldne je ustrelil svojo ženo z lovsko puško Tomšič Anton, rudar in posestnik v Zg. Zavinjah. Žena je bila takoj mrtva. Zavinjah je po svojem groznem dejanju od doma takoj pobegnil. Slučajno ondot patrolajoča orožnika, Erjavac in Sušnik sta srečala človeka, kateri se jima je dozdeval nekako sumljiv v obnašanju in sta ga ustavila. Na prvo vprašanje, kdo da je in kam se je napotil, jima je rekel: »Vidim, da me imate. Svojo ženo sem ustrelil.« Tomšič je bil nato aretiran in odveden v zapore c. kr. okrajnega sodišča sodišča v Litiji.

Samomor tržaškega mestnega uradnika. 44letni uradnik pri mestni davkarji Franc Segon, je skočil z okna svojega stanovanja ter se na licu mesta ubil. Mož je mislil, da bo ob poddržavljenju tega urada izgubil svojo službo.

Samomor vojaka. Dne 21. t. m. se je v Celovcu ustrelil v domobranski vojašnici domobranec Andrej

Javošvec od 5. stotnije. Ker je v cev puške nalil vode, mu je strel glavo popolnoma raznesel, tako, da so se možgani poznali na stropu stranišča, v katerem je izvršil samomor. Vzrok groznemu dejanju je bil menda strah pred kaznjico.

Čez dva dni izide »Roman Vodike svetnice«. Naročil smo prejeli že toliko, da nam bo knjige najbrže v kratkem zmanjkalo. Zato naj se požurijo vsi, ki jo hočejo imeti in naj nam pošljejo naročila oziroma naročnino in naj pridenejo pri posameznih izvodih še 5 vin. za znamko.

Z odra je padel. Čuha Jakob, 45letni zidarski pomočnik v Zg. Garmelnih, je padel z odra in si je pri padcu zlomil desno roko.

Ženo na glavi poškodoval je v prepiru Matija Mrak v Gornji Dobravi pri Škofljici.

Nezgoda. Dne 20. t. m. je v Močnjah udaril mlad konj s kopitom posestnika Janeza Narobe v levo laket ter ga tako poškodoval, da bo vsled zadobljenih poškodb najbrž umrl.

Razne zanimivosti

*** Desinficiranje.** Nemške cesarske vojaške vaje so se letos vršile v pruski Sleziji. Za te vaje se je pripravljalo z vročino hitrostjo. Da ni bila to nobena malenkost, bo priznal vsak, če pomisli, da se takih vojaških vaj udeležil takoj cela kopa najimenitnejših gospodov iz Nemčije; cela truma knezov, cesarskih princev in podobne zverine. Saj še ženske niso dale mir. Najhujše pa je bilo s stanovanjem. Vsak princ, ki je hotel stanovati v takem stanovanju, ki bo »vredno njegovega stanu«. Tako je prišel tudi neki ponosen dvorjan k vojaškemu vajam. Iskati je začel stanovanje zase in za svojo družino. Blizo prostora za vojaške vaje je zagledal gradiček. »To bi še bilo za nas, čeprav ni poslopje bogve kako imenitno. Lastnik imenovanega gradička pa je bil čisto navaden trgovec. Visoki dvorjan je prišel k njemu in mu je rekel, da mu želi on, njegova Visokost izkazati čast in pri njem stanovati. »Z največjim veseljem vam ponudim svoj gradič za nekaj časa«, je odgovoril priprosti trgovec. In začela sta se pogajati. Tu pa je trgovec spoznal, da cela stvar ni tako lahka, kakor si jo je sam predstavljal. Že to, da mora preskrbeti pet kopelji, je bilo silno težavno. — Pet kopelji? Pa čemu takoj pet? — »Tu imam vendar družino.« Trgovec se je začel praskati za ušesom. Slednjič mu je dvorjan še rekel, da mora celo hišo desinficirati. — »Da,« je pritrdil dvorjan strogo. »Od kleti do strehe!« — »Prej ali potem?« se je izvil ubogemu trgovcu iz ust. Razume se, da je bilo s tem pogajanje srečno razbito.

*** Nova Leoncavallova opereta.** Ruggiero Leoncavallo, ki je stal zaradi plagiranih librettov že nešteto krat pred sodiščem, je napisal novo opereto, ki so jo vprizorili najprej v Londonu pod naslovom »Ave yon there«. Kritika londonska je mnenja, da delo ne zasluži, da bi se ga nazivalo z opereto, ker je bistveno le sijajno inscenirana lakardija s petjem. Muzika slaba in pomanjkljiva, oprema slaba, da, celo preprosto tendenčna, da so se radi nje v gledališču ljudje pretepli. Nekaj glasbenih točk je sicer izzvalo ravnodušno odobravanje, sicer je pa delo za nič. Tako lahko zaznamujejo Leoncavallovi branitelji novo sodo, ki je najbrže zaslužena in resnična.

Ljubljana.

— Sobotni napredni shod pri »Novem svetu« je izpadel zelo lep in je pokazal, da se napredni volilci zelo zanimajo za bližajočo se deželnozborske volitve. Gostinja je bila nabito polna volilcev iz Kolizejskega okraja. Shod je otvoril g. profesor Reinsner kot sklicatelj in je v markantnih potezih orisal delovanje klerikalne večine v deželnem zboru, njeno potratno gospodarstvo in nasilstva. Opozoril je volilce na doktorja Lampeta, ki je v deželnem zboru razžalil vse naprednjake, ko je rekel, da je krivoprišeništvo sprejemni izpit za vstop v narodnonapredno stranko. Omenil je tudi nesramne klerikalne napade na župana dr. Tavčarja in na ljubljansko inestno gospodarstvo, ki je v zvrno in se napredna večina ne boji nobene revizije, klerikalni deželni obor se je pa zbal kontrole v zadevi Završnice in je odklonil tozadevne predloge naprednih poslancev. Za tem je govoril kandidat za splošno kurijo g. Josip Turk, ki je v jedrnatih besedah opisal klerikalno »ljubezen« do meščanstva, trgovstva, obrtništva in delavstva sploh, do Ljubljane pa posebej. Omenil je preganjanje onih gasilnih društev, ki nočejo upogniti tilnika pred klerikalnim deželnim od-

borom, omenil je vseučilišni fond, ki so ga klerikalci pobasali in ki ga nikdar več ne bomo videli. Citiral je sobotnega »Slovenca«, ki očitno laže, češ, da dobivajo vsi poročeni učitelji 25% doklado, ko je vendar splošno znano, da dobivajo doklado samo klerikalni učitelji. Zborovalci so sprejeli govor kandidata z velikim oobnavanjem, potem se je pa oglašil k besedi kandidat g. Ribnikar, ki je podvrget ostri kritiki deželno gospodarstvo in dokazal, da so se zvišali izdatki za razna potovanja dež. odbornikov (ki potujejo večinoma v svrhu klerikalne agitacije), odkar so klerikalci na vladi, za okroglo 2400 odstotkov! Z velikim odobravanjem so bila sprejeta izvajanja govornikova o potrebi boja s klerikalci na deželi. Rekel je, da so mesta napredna in v njih se nahaja stranka samo v obrambi, mora pa ona tudi napadati nasprotnika v njegovih postojankah na deželi! Ta lep uspeh shod je zaključil sklicatelj g. profesor Reinsner, ki se je zahvalil na lepi udeležbi in kandidatom za njuna izvajanja. Končno je izrazil prepričanje, da se klerikalna pričakovanja ne bodo uresničila.

— Seveda! »Slovenec« se izgovarja, češ, da klerikalci ne pospešujejo germanizacije na Kranjskem in pravi, da so oni dosegli poslovenjenje raznih srednjih šol na Kranjskem. No, mi pa tega ne vidimo, znano nam pa je, da večina srednjih šol na Kranjskem izdaja nemška letna poročila. Za Nemce v ljubljanskem obč. svetu pa pravi »Slovenec« čisto neumno: Nemce v ljubljanski občinski svet so Nemci sami izvolili. Seveda! Ali kdo je nalašč prikožil volilni red tako, da so dobili Nemci kar sedem zastopnikov v ljubljanskem občinskem svetu? Naj na to vprašanje odgovori največji lažnik na Slovenskem — »Slovenec«!

— Vzor drugim kronovinam je Kranjska s svojim dež. gospodarstvom, tako pravi »Slovenec«! To pa to! Kdaj pa so si kakega gospodarja, ki samo dolgove dela, vzeli drugi gospodarji za vzor? In klerikalni deželni odbor kranjski zna samo zapravljati in dolgove delati.

— Najbolj lažnjiv list na svetu je menda »Slovenec«, ki kar očitno laže, da dobivajo 25odstotno draginjsko doklado vsi oženjeni učitelji, ko je že vendar vsakemu otroku znano, da so te dobrote deležni samo klerikalni učitelji. Kakor se iz tega vidi, laže »Slovenec« tako na debelo in nesramno, kot cigan. Bodo ljudje še spredeli to in potem pride polom, ker večno se z lažmi ne bo dalo operirati.

— Skromni ljudje so klerikalni dež. odborniki, pravi »Slovenec«, ki trdi, da »kranjska dežela najmanj izmed vseh avstrijskih kronovin plačuje deželni odbor in vendar se doslej nobeden izmed njih še ni zoper to pritožil«. Vraga se bo pritoževal kak Zajc ali dr. Pegan, ki vedno potuje po deželi in pobirata za to razen plače še po trideset kron na dan in izvlečeta na ta način iz deželne blagajne več tisoč kron na leto kot znaša plača. Seveda, klerikalnim dež. odbornikom je vseeno, ako imajo velike plače ali pa majhne plače, zato pa bogate dohodke v obliki potovalnih diet.

— Inženir Tschermak. »Slovenec« priobčuje neko pismo uredništva »Rundschau für Technik und Wissenschaft«, ki sporoča dež. odborniku dr. Lampetu, da je dobil od strokovnjaške strani razpravo o izgradbi vodnih sil na Kranjskem, pa da mu manjka situacijski načrt vodnih zgradb ob Završnici in prosti ta načrt. »Slovenec« triumfira, češ, sedaj pa imajo liberalci. Ako bi za pseudonimom Tschermak tičal Lampe, ne bi se dotični strokovnjak predlagal uredništvu, da se obrača na dr. Lampeta za situacijske načrte. »Slovenec« bi bolje storil, ako bi še enkrat povedal nevernim Tomažem, ki ne verujejo v eksistenco famoznega inženirja Tschermaka, kje se ta zvezda na polju tehnične znanosti nahaja! Tega »Slovenec« seveda ni povedal in zato se vse smeje tako nerodno uprizorjeni komediji z zgoraj omenjenim pismom uredništva »Rundschau für Technik und Wissenschaft«.

— Komoden je »Slovenec« pri zavračanju obdolžitev na naslov deželne uprave. Omenja trditve, da nameravajo klerikalci zvišati deželne doklade in pravi, da bi tako gospodarili naprednjaki. No, naprednjaki so že gospodarili v deželi in so prepustili klerikalnim naslednikom več tisoč kron preostanka v blagajni, klerikalci pa delajo samo dolgove.

— »Sladkosti rodbinskega življenja« v slov. deželnem gledališču. Burka na kvadrat. Smeha, da so se po večini prazne lože kar tresle. Igrano izborno. Navidezni zapane Povhe je žel sredi prizora viharan aplavz. Danilo je bil star baron, ki je hotel biti mlad. Grom je dobil za

svojo venec. Starega izžitega barona Skrbinšek ni mogel boljše podati kakor ga je podal. Slugo Šesta moram posebej omeniti. Po navadi se misli, da so takšne osebe, kot je kakšen lakaj čisto brezpomembne in da je nemogoče iz tega kaj »narediti«. Poglejte Šesta v snočnji vlogi, ki je igral slugo v vseh varijacijah, od ponižno, na distanco nastopajočega služabnika pa do faksimsko familijarnega prižigalca cigaret, naravnost neprekosljivo. Hvaliti nastop Bukšekove in Juvanove bi bilo odveč. Hvala bi bila banalna. Gdč. Winterovo smo snoči po dolgem času zopet videli na ljubljanskem odru. In sicer v drugačni vlogi, kakor jih je igrala dosedaj, pa tudi ta nastop je vlogi popolnoma primerno in lepo podala.

— Koncert »Gl. Matice«. Snoči smo slišali dva svetovna umetnika. Dvorana »Mestnega doma« je bila nabito polna, kar je znamenje, da ima Ljubljana še mnogo občinstva, ki si želi vžitka čiste umetnosti. Snoči so se vsi ti res napili iz vira, kajti oba umetnika, ki sta večeraj nastopila, sta nudila izreden užitek. Gospa Vabborg Svärdsström je pevka svetovnega imena. O njej ne moremo pisati kritike, pisati moremo hvalo. Ona poje pesmi s celo dušo, ki oživi v pesmi tako, da jo čuti tudi gluho srce. Ta pevka pa je tudi pridna, kajti na ponovno ploskanje se je odzvala z novimi pesmami in je pela kakor ljuba severna ptička. Težko je najti besedi pohvale za to umetnico. Njej ob strani je igral g. Szell, mlad, 16letni umetnik, ki je podal obilo užitka z igranjem na klavirju. Njegova umetnost je mlada in sveža, krepka in izrazita — žel je obilo polivale. Bil je zopet lep večer čiste umetnosti, ki dela čast »Glasbeni Matice«.

— Zveza dramatičnih društev v Ljubljani sklicuje redni občni zbor na dan 7. decembra t. l. Dnevni red je določen po pravilih. Lokal in začetek zbora se naznani kasneje po dnevniki. Člani naj blagovolijo predsedstvu v Ljubljano javiti želje glede ure.

— Sobotna zabava društva trgovskih sotrudnikov je prav krasno uspeła. Vspored z raznimi točkami in z vodišču Johanco je bil prav posrečen. To, da je »Slovenec« v soboto naše trgovske sotrudnike napadel — zabave ni motilo. »Slovenec« bo dobil primeren odgovor. Zabava se je končala z veselim plesom.

— Surov in nepreviden voznik. Gruma Janeza, 83letnega reveža iz Štepanje vasi je na cesti proti Ljubljani povozil neznan voznik in mu zlomil desno roko in levo nogo. Pocestna surovina je ubogega starčka na pol mrtvega pustil ležati na cesti in je oddiral s konji dalje. Takšen človek v resnici spada v prav občutno ječo, da bi se navadil obzirnosti in pazljivosti.

— Lovski pes kostanjeve barve se je zatekel. Lastnik psa naj se oglasi v Gradaški ulici 16. l.

— Nočni napad. V soboto ponoči sta napadla g. Antona Jezerška dva lopova A. B. in J. K. Ko je g. Jezeršek klical na pomoč, je prišel stražnik in je vprašal: »Ali so Vam j... odrezali?« Kljub temu, da se to ni zgodilo, je vendar bil stražnik primoran, da je A. B. aretiral. Zgodilo se je to na Ambroževem trgu. To je videl tudi M. S. S tem se je stvar končala.

— Pod voz je padel. Šusteršič Franc, hlapec pri Oblaku na Tržaški cesti, je razkladal smeti in blato z voza. Naenkrat potegne konji voz in hlapec je padel pod voz tako nesrečno, da je zadobil težke telesne poškodbe in si je tudi več reber zlomil.

»Kralj«, drama v 4 delih od Richarda Fischera v glavni vlogi. Albert Bassermann, znameniti nemški traged, se bo igrala jutri do četrtega v Kino »Idealu«. Zanimanje za te predstave je veliko, ker se bo nudilo obiskovalcem res nekaj izvanrednega. Predstave trajajo dve uri, ob 3, 5, 7, 9. Zvišane cene za 10 vin.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

FERDINAND KOBURG.

Pariz, 23. novembra. Kakor poročajo tukajšnji listi, se je bolgarski poslanik v Parizu izrazil, da so vse vesti, ki govore, da se kralj Ferdinand ne povrne več na Bolgarsko, neresnične. V diplomatskih krogih se zatrjuje, da se poda Ferdinand takoj domov, ker bi predolga odsotnost napravljala preslab vtis.

Z BALKANA.

Belgrad, 23. novembra. V ministrstvu zunanjih zadev se vrše pri-

pravična dela za pogajanja o reviziji trgovinske pogodbe z Avstro-Ogrsko.

Belgrad, 23. novembra. V Pašičevem kabinetu se izvrše neke izpremembe. Finančni, justični in prosvetni ministri odstopijo.

Belgrad, 23. novembra. Tiskovni urad uradno dementira vse bolgarske izmišljotine, ki govore o slabem ravnanju z bolgarskimi vletniki v Bitolju. V Bitolju se nahaja same 12 bolgarskih komitašev, s katerimi se pa ne ravna slabo, o čemur se vsakdo lahko na lastne oči prepriča.

NEMIRI V MADRIDU.

Madrid, 23. novembra. Študenti so priredili manifestacije, pri čemur so se stekli s policaji.

DELAVSKE GIBANJE.

Pariz, 23. novembra. Med podjetniki in delavci premogokopov je prišlo do sporazuma. Delavskim zahtevam se je ugodilo. Nadurno delo se ne bo vršilo.

Miklošičeva stoletnica.

V šumu dnevnega političnega boja niti ne zapazimo, da gredo jubileji mimo nas.

Tako je bila 20. t. m. važna stoletnica Miklošičevega rojstva — in komaj smo jo zapazili.

Miklošič pomeni za nas slavno ime. Bil je — po besedah strokovnjakov — največji jezikoslovec svoje dobe.

Rodil se je dne 20. novembra 113 v vasi Radomerčak, pol ure od Ljutomer, kamor so se preselili starši, ko je bil štiri leta star. V domači abecedni šoli je brzo pokazal talent. Bil je vedno prvi. S pomočjo očetovega brata, župnika v Središču, so ga dali v latinske šole v Vraždin, odkoder se je po dveh letih preselil leta 1826. v Maribor. Bil je zopet vedno prvi. Na visoki šoli v Gradcu se je seznanil z veseljavnimi močmi: St. Vraz (ki je nanj pesnil koval), Murko, Kvas, Kosar, Klajžar... Nauke je izvršil »summa cum laude« = z največjo pohvalo.

Profesorja Likavca so bili leta 1836. iz Gradca zapodili, istega naslednik Polsterer je rano umrl in iz šolske klopi je šolska oblast na katedro pozvala 24letnega doktorja modroslovja Miklošiča. Učil je blizu dve leti v Gradcu. Že kot dijak je potoval v Ljubljano. Tam se je seznanil s Čopom, Kastelicem in Prešernom.

Profesura mu ni ugajala. Napotil se je na Dunaj ter postal doktor pravoslovja, hoteč biti advokat. Vstopil je v pisarno dr. Bacha, očeta poznejšemu ministru. Seznanil in sprijaznil se je bil s Kopitarjem. Dasi je bila ta zveza le kratka, se je posrečilo Kopitarju, odvrtni Miklošiča od paragrafov. Poskrbel mu je cesarsko službo v dvorni knjižnici. Zdal je bila riba v sveži vodi. Že eno leto po Kopitarjevi smrti je izdal Miklošič učeno delo (Radices), o katerem so nevoščljivci učenjaki trdili, da ga je ugrabil iz zapuščine rajnega Kopitarja. Temeljito jih je zavrnil zlasti s tem, da je leto za letom, kakor iz rokava, trosil učene knjige, katerim niso mogli oporekati, še manj njegovih naukov ovreči niti najhujši nasprotniki. Poglavitna vira njegove učenosti sta bila staroslovščina in narodni jezik ljudstva v svojem zgodovinskem razvoju. Po svoji točnosti, zanesljivosti in izvirnosti presega Miklošičev način raziskavanja celo Grimmovo in Diezevo delovanje pri Nemcih.

Leta 1850. je želel ustanoviti glasilo za slovanščino: (Novice št. 3). Leta 1848—1849 je vprašan od ministra grofa Thuma (poleg Slomška) sodeloval še pri ureditvi prstonarodnih šol; leta 1853 je začel izdajati berila za srednje šole; poprijel se je težavnega dela, sestaviti slovensko-nemški slovar; izdal je glaslo-in oblikoslovje: za svoja predavanja na univerzi je zložil ročno knjižico ter etimološki slovar slovenskih jezikov. Leta 1856. je priobčil Srbom njih listine iz leta 1189 do 1618 v knjigi »Monumenta serbica«. Bogate dunajske zbirke in knjižnice mu niso zadostovale. Preiskoval je arhive v Carigradu, na Italijanskem, Francoskem in Nemškem; prepotoval je Istro in Dalmacijo, poslušajoč narodno govornico, preiskal dubrovniški arhiv, se ogledal v Crngori, kjer pa mu niso zaupali in vse pred njim — zaklenili.

Za svoj trud je dosegel vsestranski — znanstveni in družinski uspeh, kakor malokateri slovenski mož. Takoj za Kopitarjem je postal presojevalec — cenzor — slovenskim, rumunskim, novogrškim spisom in se trdno oprijel stare indičine, podlage slovanščine; študiral je albanščino (danes bi jo mi rabili), ogrščino, ciganščino, srbsčino poleg hrvaščine, poljščine, češčine in ruščine, francoščine, angleščine in laščine.

Leta 1849. je postal izredni, leta 1851. pa redni profesor slovanščine na dunajskem vseučilišču. Leta 1851, 1856 in 1865 je bil dekan, leta 1854 rektor dunajske visoke šole. Važno predsedništvo v izpraševalni komisiji za srednješolske profesorje je opravljal četrto stoletje (1854—1879). Leta 1850 mu je podelil cesar zlato svetinjo za učenost in umetnost, leta 1851 mu podelil zlat prstan z brilantom; leta 1861 ga je pozval v gospodsko zbornico, leta 1863 je dobil viteški red sv. Leopolda in leta 1864 je postal vitež z dednim viteštvom. Leta 1848 so ga izvolili v šentlenartskem okraju za državnega poslanca; na Dunaju je predsedoval »Sloveniji« in kdar je bival v Ljubljani, mu je »Slovensko društvo« preskrbelo akademsko legijo, častno stražo pred stanovanjem v Rudeževi hiši na Starem trgu.

Dne 2. septembra 1883 so učenci in neučenci ob 6000glavni ljudski množici v Ljutomeru slavili med nebrojnimi brzojavami pozdravi njegovo 70letnico rojstva.

Po postavi bi se bil moral umakniti zavoljo starosti iz šole. Miklošič pa je vladal naprosila in je služil še eno leto, zvest Dunaju, čeravno so ga bili zelo vabili na visoke šole v Vartislavo, Berlin in drugam. V pokop je stopil leta 1884.

Marljivo je deloval najprej v državni, pozneje v gospodski zbornici, kjer je bil — poročevalec o vojaških rečeh. Zaradi tega posla je postal, do sedaj pač redek sluha, dasiravno zaveden Slovenec — tajni cesarjev svetovalec.

Umrli je dne 7. marca 1891. Miklošič je kakor temelj, na katerem se sedaj zidajo slov. jezikoslovci. Ves učeni svet s spoštovanjem imenuje njegovo ime. Izšel je iz malega naroda — a postal je velik.

Dali smo svetu može, ki je cela država ponosna nanje — zato smo sedaj državi kulturno manj vredni — nego Albanci.

Diderot.

Komu je neznano to ime? Saj je bil Diderot urednik velike »Enciklopedije« in vodja francoskih enciklopedistov, ki so z jasno besedo posvetili temne zmore zastarelega sveta v 18. stoletju. Te dni je francoska akademija proslavila njegovo dvestoletnico.

Diderot je bil sin ubogega nožarja iz Champagne, iz Langresa. Solal se je pri jezuitih in je že dobil tonzuro kot lajik, ker je hotel vstopiti v njih red. Naenkrat pa si je premislil, zapustil je jezuite in se je posvetil pravoslovju. Toda tudi pravoslovje ga ni toliko zanimalo, kakor filozofija, matematika in fizika. Ker pa domačin vse to ni bilo po volji, ni dobival podpor in se je moral sam vzdrževati. S svojim talentom in s svojo bistroumnostjo si je pridobil kmalu ime med pariškimi učenci. S svojim nastopom, z govori in duhovitostjo je vse očaral. O vsaki stvari je znal povedati svoje premišljeno mnenje, kakor malokdo. Zato se je odločil, da postane pisatelj in časnika (takrat je bilo časopisje šele v začetku) kmalu je bil znan kot najboljši časnika in filozof. Njegove ideje so dobile takoj dostop v najboljšo francosko družbo. Diderot je bil po prepričanju demokrat in je dobro poznal napake družbe in države. Cel stari svet z vsemi nazori in zastarelimi navadami se mu je pokazal pred jasnim umom v temni luči. Zato ga je hotel izboljšati. Temelj svoji slavi je položil Diderot z delom »Pensées philosophiques« (filozofične misli) leta 1746. Francoski parlament je dal to knjigo javno sežgati, ker je Diderot obrnil svojo ost proti duhovščini, češ, da izrablja vero v svojo korist. Vera pa je bila takrat v Franciji še pod državno zaščito.

Ob istem času (leta 1746.) je izdal Diderot skupno z Eidousom in Tousaintom drugo veliko delo: »Dictionnaire universel de médecine« (v 6 zvezkih). Dasi je bilo delo pomankljivo, je bilo vendar od občinstva navdušeno sprejeto. To ga je privelo na misel, da bi izdal veliko delo, splošno enciklopedijo, v kateri bi bila zbrana vsa učenost in bi bila pojasnjena vsa vprašanja. S tem delom je hotel položiti temelj pravega boja proti plemstvu in duhovščini, ki sta v imenu cerkve in države izrabljala nižje ljudstvo. S tem delom je imelo priti do veljave geslo: enakost, bratstvo, svoboda — ki je postalo pozneje tudi geslo vel. francoske revolucije.

Toda tako veliko delo, ki bi obsegalo vsa polja znanosti, vede, umetnosti, filozofije itd., se ni dalo ustvariti kar čez noč. Treba je bilo združiti vse slavne može tedanje Francije k skupnemu delu.

Predno se je Diderotu to posrečilo, je prišel v — ječo.

Leta 1749. je izdal v Londonu »Lettres sur les aveugles a l'usage

de veaux, qui volent.« (Pisma za pouk slepcev, ki vidijo.) Zaradi tega dela je prišel v ječo v Vincennes.

Ko je prišel zopet na beli dan, je začel okoli sebe zbirati ljudi za enciklopedijo: med temi so bila znanai mena: Daubenton, J. J. Rousseau, Marmontel, Leblond, D'Alambert, Lemonier, i. dr. Ti može so izvršili velikansko delo.

V letih 1751—1772 je izšlo 28 zvezkov Enciklopedije. Enciklopedija je postala evangelijski novega sveta. To je eno največjih del v svetovni zgodovini, saj je pomenilo pravo duševno revolucijo tedanje družbe. Bilo je treba samo še nekaj let in sledila je leta 1789. — prava revolucija.

Diderot se je obvezal pisati članke o umetnosti in obrti — toda pogosto je moral pisati tudi druge članke, ako mu jih drugi niso napisali.

Enciklopedija je postala za vse — zakladnica resnice. Kot zaščitnik svobode, vesti in verskega prepričanja, kot oboževatelj zdravega razuma — je vzbudil Diderot v vrstah duhovščine proti sebi hud odpor. Toda tudi duhovščina je spoznala velike zmore, ki so tekom let nastale v katoliški cerkvi — nastal je ob enem hud odpor proti jezuitom in l. 1774. je bil ta red od papeža razpuščen.

Diderot je glede vere menjal svoje mnenje: od teizma je prešel k deizmu, od deizma k ateizmu, od ateizma k materializmu. Pisal je tudi igre za gledališče in se je bojeval proti mrtvemu klasicizmu. Diderot je kmalu postal vzor tudi Nemcem. Kotzebue se je ravnal po njegovih delih, nekaj del je prevzel Lessing, nekaj Goethe. Tako je uplival Diderot na Nemce in na drugi kulturni svet.

Postal pa je Diderot znan tudi v slovanskem svetu — posebno v Rusiji, kjer je bilo v višji družbi veliko zanimanje za francosko kulturo, za vedo in umetnost.

Ni mogoče navesti vsa dela, ki jih je napisal Diderot. Njegovo delo pa je bilo slabo plačano. Po 20letnem delu je prišel od tega, da je bil prisiljen prodati svojo lepo knjižnico, ako je hotel dati vsaj nekaj dote svoji hčeri, ki se je poročila z Vandeniom. Pri tej priliki mu je pomagala ruska carica Katarina, ki je kupila njegovo knjižnico za 500.000 lir in mu je obljubila letno pokojnino po 1000 kron, ki mu jo je za 50 let naprej izplačala. Ta velikodušni dar je vzbudil veliko senzacijo v vsej Evropi. Povsod so slavili dobrotno rusko carico. Najbolj pa so ji bili hvaležni enciklopedisti, ker jim je rešila enega najbolj delavnih mož.

Carica Katarina II. je bila izredno duhovita žena. Iskala je zveze s prvimi francoskimi učenci. Fran-

coski filozof Friderik Grimm je bil njen svetovalec — za njim je postal svetovalec Diderot.

Leta 1773. se je napotil Diderot v Petrograd. Obetal si je mnogo — zato je doživel malo razočaranje. Misli je, da bo stanoval v carskem dvorcu, toda zadovoljiti se je moral s stanovanjem pri plemiču Noviškim. Diderot je prišel v nepravem času, ker je ravno tedaj bila pri Silistriji premagana ruska vojska od Turkov. Knez Rumnjancev je bil potolčen. Carica je bila žalostna in se ni mogla tako zabavati z Diderotom, kakor si je on želel. Ob istem času je ob Volgi in Uralu nastopil kozak Puščevev, ki se je izdajal za carja Petra III. in je deloma s prevaro, deloma s silo pridobival narod na svojo stran.

V tej dobi je bila tudi svatba caričinega sina Pavla s hesensko princeso in vsled intrig se je carica v tem času ločila od svojega dosedanjega ljubčka Grigorija Orlova in si izbrala Vasiljčkova. Vse to je motilo, da Diderot ni bil zadovoljen niti s carico, niti z razmerami. Tudi nove podpore — ni dobil. Carica se je izogibala vsakemu pogovoru o denarju in je z Diderotom razreševala samo filozofska vprašanja. Carica je želela, da bi Diderot ostal v Rusiji. Dobil bi dobro službo — pozneje pa bi vzgajal njena vnuka. Diderot je to odklonil. Voltaire, ki je bil tudi povabljen v Pariz, je ostroumno odgovoril da pride v Rusijo, ko bo carica premestila svojo prestolnico za 30 stopinj nižje. (Takrat še Petrograd ni bil tako lepo moderno mesto, kakor dandanes.) V družbi visoke gospode se Diderot ni dobro počutil. Mučili so ga z nadležnimi filozofskimi vprašanji in neduhovitimi razpravami. Bival je rad v veseli družbi, varčnosti ni poznal. Opravičeno se imenuje med največjimi duhovi 18. veka.

Diderot je umrl 1784. Pokopan je bil v cerkvi sv. Roka v Parizu. Francozi so ga hoteli pozneje premestiti v Panteon, toda trupla niso več našli, ker sta se plemstvo in duhovščina trudila, da je njegovo truplo (kakor tudi truplo Voltaireja) izginilo.

Njegove misli, ki so prenovile svet in družbo, pa še danes žive kot gesla vseh onih, ki žele k svobodi.

Odgovorni urednik Radivo. Korene. Last in tisk »Učiteljske Tiskarne«.

Korespondenca.

Mlada ločena gospa boljšega stanu želi znanja z boljšim gospodom, kateri bi imel stalno službo, ali kakim posestnikom, najraši izven Ljubljane. Le resne ponudbe, če mogoče s sliko pod »Sreča«, pošto ležeče Moste pri Ljubljani.

POZOR! 10 krasnih predmetov K 3-95 i. s. 1 krasna prima pozlačena, 36 ur

natančno idoča ura, najnovejša pariška oblika, z 3letno garancijo, 1 prima pozlačena verižica, najnovejša oblika, 1 prstan za gospode in 1 prstan za dame, ameriki pozlačen double, 2 uhana pozlačena z kameni, 2 manšetna gumba, novejša moderna oblika, amerikan. double patent, 1 broška in 1 kravatna igla, najnovejša oblika, prima pozlačena. — Vsi predmeti so od 18. kar. zlata neločljivi in stanejo skupno K 3-95, po povzetju od

G. SEIDEL, Krakau (Cest.) Miodowa 15. Pri naročilu 2 garnitur, t. j. 20 predmetov, se priloži krasna damska verižica ameriki double. Zajedno razpošiljam 1 kos 14. kar. zlati prstan, zjamčeno za gospode ali dame, najnovejša oblika, z dijamantnim kamnom obrobljen za K 4-50 — 3 kosi K 12-50. Zamenjava dovoljena, tudi denar nazaj.

L. MIKUSCH

Ljubljana, Mestni trg 15

prilporeča svojo veliko izber

dežnikov in solnčnikov.

Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 6
priporoča posetnice, kuverte, račune, trgovska pisma itd. itd.

Moderna damska konfekcija

kakor plašči, kostumi, hišne halje, vrhnja krila
krasni izbiri po zelo solidnih cenah

v modni in športni trgovini

P. Magdič, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

„BALKAN“

Trgovska, spedijska in komisijska del. družba

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta 33 — Telefon št. 100.

(Centrala: TRST)

mednarodna spedijska, spedijske in zavarovalne vse vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitni podvrženo blago. Najmodernejše opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mestu in na vse strani z patentiranimi pohištvenimi vozmi. Shranjevanje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotacije itd.

Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozni listov: »Dalmatie« delniške parobrodne družbe v Trstu, brzovozne proge Trst-Benetke in obratno ter Trst-Ancona parobrodne družbe D. Tripovich & Co, Trst Avstrijskega Lloydja Cunard-Line za I. in II. razred. Naročila sprejema tudi blagovni oddelek »Jadranske banke«.

Zmerne cene.

Točna postrežba.

Radi pozne sezije prodajam vse v moji zalogi
se nahajajoče blago, kakor

klobuke, čepice, potrebščine
za modistinje

po znižani ceni

MINKA HORVAT, modistinja,
Ljubljana, Stari trg šte. 21.

Citajte v Vašo lastno korist!

V današnjih težavnih razmerah zamorete obogatiti le s srečko!

Turška srečka je v to svrhu prva in najpriporočljivejša srečka,

ker ima šest žrebanj vsako leto, ker igra še dolgo vrsto let in obdrži kupec po izplačilu kupnine trajno igralno pravico brez vsakega nadaljnjega vplačevanja, ker vsaka srečka mora zadeti najmanj 400 frankov, ker je tedaj zanjo izdan denar varno naložen kot v hranilnici, ker zadobi kupec že po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico.

Pozor! Prihodnje žrebanje se vrši 1. dec. 1913.

1 turška srečka in 1 srečka italijanskega rdečega križa z 10 žrebanji vsako leto na mesečne obroke po samo 6 kron.

Natančnejša pojasnila pošlje vsakomur brezplačno

Ceške industrijske banke glavno zastopstvo v Ljubljani 2.

Sprejmejo se provizijski zastopniki pod ugodnimi pogoji.

Damski paletoji

v vsakovrstnih barvah, 130 cm dolgi, najmodernejših
fason od K 14— naprej.

Raglani za gospode

najboljše izdeljave od K 20— naprej.

Paletoji za deklice in dečke

najnovejših vzorcev od K 10— naprej.

Največjo zalogo konfekcije za dame,
deklice in gospode po priznani nizkih
cenah priporoča

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg 5.-6.

Del. glavica: 8.000.000 K. Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad K 1.000.000.

Stritarjeva ulica šte. 2. (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4³/₄%

Poslovalnica „Prve ces. kr. avstrijske državne razredne loterije.